

Impressum

Έκδοση: Ελβετική Αρχαιολογική Σχολή στην Ελλάδα (ΕΑΣΕ)

Σκαραμαγκά 4B, 104 33 Αθήνα

E-mail: info@esag.swiss

www.esag.swiss

Σχεδιασμός και σύνταξη: Thierry Theurillat, Δάφνη Βλαντή και Tobias Krapf

Μεταφράσεις: Δάφνη Βλαντή, Σωτήρης Λαμπρόπουλος και Thierry Theurillat

Τυπώθηκε σε 1000 αντίτυπα

Licence Creative-Commons: CC BY-SA 4.0

© 2021 Ελβετική Αρχαιολογική Σχολή στην Ελλάδα

Published by the Swiss School of Archaeology in Greece (ESAG)

Skaramanga Street 4B, GR-104 33 Athens, Greece

E-mail: info@esag.swiss

www.esag.swiss

Concept/Editor: Thierry Theurillat, Daphne Vlanti and Tobias Krapf

Translation: Daphne Vlanti, Sotiris Lampropoulos and Thierry Theurillat

Copies in print: 1000

Licence Creative-Commons: CC BY-SA 4.0

© 2021 Swiss School of Archaeology in Greece

Πνευματική ιδιοκτησία εικόνων - Photo and Illustration Credits

Εικόνες και σχέδια ΕΑΣΕ πλην διαφορετικής μνείας.

Photo and Illustration by the ESAG, unless otherwise specified.

Jérôme André (3, 13, 17, 20, 21, 27), Chloé Chezeaux (3, 16), Sylvian Fachard (1, 15, 16, 17), Νικόλαος Γιαννουλάκης (22),

Tobias Krapf (3, 10, 21, 24), Tamara Saggini (12), Sébastien Reichenbach (4, 27), Thierry Theurillat (11, 26), Sora Urfer (12, 27),

Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων (3, 23, 27).

Στο εξώφυλλο: Αποστολή επιφανειακής έρευνας μεταξύ Ερέτριας και Αμαρύνθου, 2021 (Sylvian Fachard).

Cover photo: Survey between Eretria and Amargynthos, 2021 (Sylvian Fachard).

Περιεχόμενα | Table of contents

Εισαγωγή | Introduction

- 4 Χαιρετισμός του Διευθυντή
Director's foreword, *S. Fachard*

Ανασκαφές και μελέτες | Field and museum studies

- 6 Το Αρτεμίσιο της Αμαρύνθου, ανασκαφικές έρευνες 2021,
S. Fachard - Α. Σίμωσι
- 8 Ο προϊστορικός οικισμός στον λόφο των Παλαιοεκκλησιών,
T. Krapf - D. Greger
- 10 Αμάρυνθος. Στην καρδιά του Αρχαϊκού ιερού, *T. Saggini - S. Verdan - J. André - T. Theurillat*
- 14 Πρώτη επιφανειακή έρευνα ανάμεσα στην Ερέτρια και την Αμάρυνθο,
S. Fachard - Α. Σίμωσι
- 18 Δρακόσπιτα. Τα "σπίτια των δράκων" στην Εύβοια,
K. Reber - Α. Σίμωσι - Μ. Χιδίρογλου - C. Chezeaux - J. André
- 20 Αίγινα, Ελλάνιον Όρος, *Σ. Χρυσουλάκη - T. Krapf - Α. Βοκοτόπουλος - Σ. Μιχαλοπούλου - J. André*
- 22 Νέες έρευνες στα Αντικύθηρα, *Α. Σίμωσι - L. Baumer*

Οργάνωση | Organisation

- 24 Συμβούλιο του Ιδρύματος και Συμβουλευτική Επιτροπή
Board of Trustees and Advisory Council
- 24 Συνεργάτες και επιστημονικά μέλη
Collaborators and scientific members

Νέα | News 2021

- 26 Δημοσιεύσεις και νέα
Publications and news

Πρόγραμμα | Program 2022

- 27 Έρευνες πεδίου και εργασίες στο Μουσείο
Field research and museum studies

Χαιρετισμός του Διευθυντή Director's foreword

Sylvian Fachard

Οι δραστηριότητες της Ελβετικής Αρχαιολογικής Σχολής στην Ελλάδα το 2021

Παρόλες τις δυσκολίες που προέκυψαν εξαιτίας της πανδημίας Covid-19 και τις φοβερές πυρκαγιές που έπληξαν την Ελλάδα, και ιδιαίτερα την Εύβοια, το έτος 2021 χαρακτηρίστηκε από την επιθυμία επαναφοράς σε μια μορφή κανονικότητας, ιδίως όσον αφορά τις δραστηριότητες στο πεδίο. Έτσι, η Ελβετική Σχολή διεξήγαγε με επιτυχία ανασκαφές και έρευνες στην Αμάρυνθο και τις Ίλκιζες στην Εύβοια, καθώς και στο Ελλάνιο Όρος στο νησί της Αίγινας, αλλά και στα ανοιχτά των Αντικυθήρων.

Στην Αμάρυνθο, η ανασκαφική περίοδος του 2021 επέτρεψε την αποσαφήνιση της κάτοψης και των διαφορετικών φάσεων του ναού της Αρτέμιδος. Επίσης, ο αποθέτης της Ύστερης Αρχαϊκής εποχής που είχε αποκαλυφθεί το 2020 ανασκάφηκε σχεδόν πλήρως. Λόγω της εξαιρετικής κατάστασης διατήρησής του αλλά και του μεγάλου πλούτου του, η ανακάλυψη αυτή βρίσκεται ανάμεσα στις πιο εντυπωσιακές που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια στον Ελλαδικό χώρο και έχει προσελκύσει το ενδιαφέρον των Ελβετικών και Ελληνικών μέσων ενημέρωσης.

Αμάρυνθος, μελανόμορφη λήκυθος λευκού βάθους.
Amarynthos, white-ground black-figure lekythos.

Από το 2021, η ανασκαφή της Αμάρυνθου ενισχύεται από ένα πρόγραμμα επιφανειακής έρευνας, στόχος του οποίου είναι να προσδιοριστεί η ένταξη του ιερού στο αρχαίο τοπίο. Παρά την έντονη αστικοποίηση της περιοχής, ερευνήθηκαν περισσότερα από 300

οικόπεδα στα ανατολικά της πόλης, εντός μίας έκτασης συνολικής επιφάνειας 12 km². Εντοπίστηκαν και τεκμηριώθηκαν αρκετοί αρχαίοι οικισμοί και νεκροταφεία, καθώς και ίχνη της ιεράς οδού που συνέδεε την Ερέτρια με το Αρτεμίσιο.

Στη νότια Εύβοια, συνεχίστηκε το ερευνητικό πρόγραμμα εξερεύνησης των λεγόμενων «σπιτιών των δράκων» ή Δρακόσπιτων. Στο πλαίσιο αυτό, ανασκάφηκε το Δρακόσπιτο στη θέση Ίλκιζες, παρέχοντας πολύτιμα στοιχεία για τη χρονολόγηση και την λειτουργία του. Άλλα συγκροτήματα, μέσα και γύρω από την θέση Πιάλλη-Λάκκα, αποτυπώθηκαν σχεδιαστικά, ενισχύοντας σημαντικά την κατανόησή μας για τα αινιματικά αυτά κτίρια.

Εκτός από τις έρευνες στην περιοχή της Εύβοιας, δύο νέες έρευνες πεδίου προστέθηκαν το 2021 στο έργο της ΕΑΣΕ. Η πρώτη, που διεξάγεται σε συνεργασία με την Εφορεία Αρχαιοτήτων Πειραιώς και Νήσων, στοχεύει στη συστηματική τεκμηρίωση των καταλοίπων της Εποχής του Χαλκού και της Πρώιμης Εποχής του Σιδήρου που βρίσκονται στην κορυφή του Όρους στο νησί της Αίγινας, στις πλαγιές του οποίου βρίσκεται το ιερό του Ελλανίου Διός.

Το δεύτερο ερευνητικό πρόγραμμα αφορά το ναυάγιο των Αντικυθήρων και αποσκοπεί στη νέα συστηματική του τεκμηρίωση. Στόχος του είναι η καλύτερη κατανόηση της εξέλιξης του ναυαγίου, προάγγελος νέων ερευνών στην θέση αυτή. Μια προπαρασκευαστική αποστολή πραγματοποιήθηκε από ομάδα δυτών τον Οκτώβριο του 2021, η οποία ερεύνησε την περιοχή γύρω από το ναυάγιο.

Οι δραστηριότητες πεδίου οι οποίες μόλις παρουσιάστηκαν, και οι οποίες φυσικά συμπληρώνονται από τις συνεχείς έρευνες των μελών της ΕΑΣΕ, αντικατοπτρίζουν το δυναμισμό που χαρακτηρίζει την Ελβετική αρχαιολογία στην Ελλάδα, την στιγμή που η χώρα γιορτάζει τη διακοσιοστή επέτειο της Ανεξαρτησίας της.

Προσωπικότητες

Από την 1η Ιουλίου 2021, έχω την τιμή και το προνόμιο να αναλάβω τα καθήκοντα του Διευθυντή της Ελβετικής Αρχαιολογικής Σχολής. Με την ευκαιρία αυτή θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον προκατόχό μου, Karl Reber, για τη βαθιά αφοσίωση αλλά και την καλοσύνη του.

Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η Valentina Di Napoli, Διοικητική Γραμματέας της Σχολής από το 2002, αφήνει την ΕΑΣΕ για να αναλάβει θέση Καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Πατρών. Τη συγχαίρουμε για τον διορισμό της και την ευχαριστούμε για το υποδειγματικό της έργο, το οποίο έχει συμβάλει σημαντικά στον επαγγελματισμό της διοίκησής μας στην Ελλάδα. Για την αντικατάστασή της, η Σχολή βρίσκεται στην ευχάριστη θέση να μπορεί να βασιστεί στην εμπειρία της Δάφνης Βλαντή, Δρ Αρχαιολογίας από το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα επίσης να καλωσορίσω στην Ελβετική Σχολή την Sylvie Fournier, Υπεύθυνη Επικοινωνίας για τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, και να ευχαριστήσω θερμά την Tamara Saggini που ανέλαβε την Επιστημονική Γραμματεία στην Ελλάδα από την 1.12.2020 έως τις 30.6.2021, κατά τη διάρκεια της άδειας του Tobias Graf.

Τέλος, θα ήθελα να εκφράσω την αμέριστη ευγνωμοσύνη μου στα μέλη του Ιδρύματος της ΕΑΣΕ, εποπτικού οργάνου της Σχολής, για την εμπιστοσύνη και την αφοσίωσή τους, καθώς και το Πανεπιστήμιο της Λωζάνης, με το οποίο η Ελβετική Σχολή μόλις υπέγραψε νέα συμφωνία συνεργασίας.

The Swiss School of Archaeology in Greece in 2021

Despite the Covid-19 pandemic and the tragic fires that ravaged Greece and Euboea in particular, the year 2021 was driven by the will to return to normality, especially with respect to fieldwork. The Swiss School of Archaeology successfully carried out excavations and surveys at Amarnthos and Ilkizes in Euboea as well as on Mount Oros on Aegina and off the island of Antikythera.

At Amarnthos, the 2021 excavation season contributed to clarifying the plan and phases of the temple of Artemis. The late Archaic offering deposit discovered in 2020 was almost completely excavated. Exceptionally rich and well preserved, this deposit is one of the most spectacular discoveries made in Greece in recent years and has been widely reported in the Greek and worldwide media.

The excavation of the Artemision has been extended by a survey project starting this year, which aims at clarifying the sanctuary's position within the ancient landscape. Despite the intensive urbanisation of the region, more than 300 plots of land, spread over an area of 12 km², were surveyed to the east of Eretria. Several ancient settlements, burial plots as well as evidence of the sacred road connecting Eretria to the Artemision were located and documented.

Πάλλη-Λάκκα, αποτύπωση του Δρακόσπιτου μέσω drone — Palli-Lakka, drone survey of the Drakospito.

The exploration of the so-called Drakospita or “dragon houses”, a particular type of dry-stone rural buildings located in the mountain range of Southern Euboea, continued this summer. The excavation of the Drakospito at Ilkizes provided evidence for both its dating and function. Other Drakospita, namely at the site of Palli-Lakka and the near vicinity, were cleaned and surveyed, in order to improve our understanding of these enigmatic buildings.

Outside Euboea, the School's fieldwork was enriched in 2021 by two new projects. On the island of Aegina, an excavation and survey project in collaboration with the Ephorate of Piraeus and Islands aims to systematically document the Bronze and Early Iron Age remains discovered on the summit of Mount Oros, where the sanctuary of Zeus Hellanios is located.

The second project is a continuation of the investigation of the famous shipwreck off the island of Antikythera. Based on a systematic reappraisal of the documentation, the aim of this project is to better understand the event of the wreckage and the dispersion of its cargo, as a prelude to new investigations on the site. A preparatory expedition took place in October 2021, with a team of divers surveying around the shipwreck.

These fieldwork activities, together with other research projects carried out by ESAG members, reflect the dynamism of Swiss archaeology in Greece, as the country celebrates the bicentenary of the War of Independence.

Personalia

Since 1 July 2021, I have the honour and privilege of assuming the position of Director of the Swiss School of Archaeology in Greece. I would like to take this opportunity to sincerely thank my predecessor, Karl Reber, for his commitment and generosity.

Another major change is that Valentina Di Napoli, the School's Administrative Secretary since 2002, has taken up a Professorship at the University of Patras. I would like to warmly congratulate her on this appointment and express our gratitude for her work, which significantly contributed to the professionalisation of the School's administration in Greece. Valentina has been replaced by Daphne Vlanti, who holds a PhD in Classical Archaeology from the University of Oxford.

I would also like to welcome a new collaborator, Sylvie Fournier, who is now in charge of the School's communication, and also thank Tamara Saggini, who acted as interim Scientific Secretary in Greece from 1.12.2020 to 30.6.2021, during the leave of absence of Tobias Krapf.

Finally, I would like to thank the members of the School's Board of Trustees for their dedication, as well as the University of Lausanne, with which the ESAG has just signed a new collaboration agreement.

Ευχαριστήρια – Acknowledgments

Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς – Directorate of Antiquities in the Greek Ministry of Culture and Sports, *Πολυξένη Αδαμ-Βελένη (Γενική Διευθύντρια)*

Τμήμα Εποπτείας Ελληνικών και Αλλοδαπών Επιστημονικών Ιδρυμάτων και Συντονισμού Θεμάτων Διεθνών Συνεργασιών και Οργανισμών – Department of Foreign Schools, *Κωνσταντίνα Μπενίση (Προϊσταμένη), Σοφία Σπυροπούλου*

Εφορεία Αρχαιοτήτων Ευβοίας – Ephorate of Antiquities of Euboea, *Αγγελική Σίμωσι (Προϊσταμένη), Κώστας Μπουκάρας, Όλγα Κυριαζή, Φανή Σταυρουλάκη, Σταυρούλα Παρίση*

Ελβετική Πρεσβεία στην Ελλάδα – Embassy of Switzerland in Greece, *A.E. Olaf Kjelsen*

Πρεσβεία της Ελλάδος στη Βέρνη – Embassy of Greece in Switzerland, *A.E. Αικατερίνη Ξαγοράρη*

Δημαρχείο Ερέτριας – Municipality of Eretria, *Ιωάννης Δημητρόπουλος*

Πολιτιστικός Σύλλογος Αμαρύνθου – Cultural Association of Amarnthos, *Αντώνιος Καραβάς*

Εξωραϊστικός σύλλογος Αμαρύνθου «Το Γεράνι» – Gerani Association, *Κώστας Φραγκουλόπουλος*

Χορηγοί και Υποστηρικτές Donors and patrons

Εθνικό Ταμείο της Ελβετίας για την Επιστημονική Έρευνα – Swiss National Science Foundation

Ομοσπονδιακό Υπουργείο Οικονομικών, Παιδείας και Έρευνας της Ελβετίας – Federal Department of Economic Affairs, Education and Research

Ομοσπονδιακή Γραμματεία Εκπαίδευσης, Έρευνας και Καινοτομίας της Ελβετίας – State Secretariat for Education, Research and Innovation

Πανεπιστήμιο της Λωζάνης και άλλα Ελβετικά Πανεπιστήμια – University of Lausanne and other universities in Switzerland

Ίδρυμα Σ. Νιάρχος, Φιλανθρωπικό Ίδρυμα της οικογένειας Sandoz, Ίδρυμα Isaacs Dreyfus-Bernheim, Ίδρυμα Ceramica, Ακαδημαϊκή Εταιρεία του καντονιού του Vaud, Ίδρυμα Θεόδωρου Λαγώνικου, Ίδρυμα Αφεντούλη.

Το Αρτεμίσιο της Αμαρύνθου, ανασκαφικές έρευνες 2021

Sylvian Fachard – Αγγελική Σίμωσι

Με τη συνεργασία των Tamara Saggini – Όλγα Κυριαζή – Tobias Krapf – Samuel Verdan – Jérôme André – Thierry Theurillat

Μετά το τέλος του τετραετούς προγράμματος υπό την διεύθυνση του Κ. Reber και της Α.Καραπασχαλίδου, η ανασκαφική περίοδος του 2021 στο ιερό της Αμαρυσίας Αρτέμιδος (5 Ιουλίου – 13 Αυγούστου), εγκαινίασε ένα νέο κεφάλαιο των ερευνών στην Αμαρύνθου, χάρη στην οικονομική υποστήριξη του Εθνικού Ταμείου της Ελβετίας για την Επιστημονική Έρευνα (SNSF) και της Ομοσπονδιακής Γραμματείας για την Εκπαίδευση, την Έρευνα και την Καινοτομία (SERI).

Η έρευνα του χώρου επικεντρώνεται στις πρωιμότερες φάσεις του ιερού, με τη μελέτη του προϊστορικού οικισμού στο λόφο Παλαιοεκκλησιές και την ανασκαφή των Γεωμετρικών και Αρχαϊκών καταλοίπων στο ιερό. Σκοπός είναι η καλύτερη κατανόηση των απαρχών της Αμαρύνθου και η μετέπειτα εξέλιξή της. Οι εργασίες πεδίου πλέον συμπληρώνονται από επιφανειακές έρευνες που στοχεύουν στην ανασύσταση του αρχαίου τοπίου στο οποίο βρίσκεται το Αμαρύσιο.

Ακολουθεί μια σύντομη επισκόπηση των κύριων ανακαλύψεων της ανασκαφικής περιόδου 2021, ακολουθούμενη από πιο λεπτομερείς παρουσιάσεις των υπευθύνων κάθε ερευνητικού τομέα.

Τέσσερις χιλιετίες ανθρώπινης κατοίκησης στο λόφο των Παλαιοεκκλησιών

Η αγορά οικοπέδων στην πλαγιά του λόφου των Παλαιοεκκλησιών επέτρεψε την επέκταση του χώρου της ανασκαφής. Οι φετινές έρευνες επικεντρώθηκαν σε δύο τομείς: Κοντά στην κορυφή, οι δοκιμαστικές τομές αποκάλυψαν μια Μεσαιωνική νεκρόπολη καθώς και κατασκευές και επίπεδα χρήσης της Μυκηναϊκής περιόδου. Πιο χαμηλά, ήρθαν στο φως αρχαιολογικά κατάλοιπα ιδιαίτερης σημασίας, μεταξύ των οποίων και ένα πηγάδι που συνδέεται με έναν ογκώδη λίθινο τοίχο, παράλληλο προς την πλαγιά του λόφου, το οποίο πιθανώς χρονολογείται στην Πρώιμη Εποχή του Χαλκού. Μπροστά του τοίχου βρέθηκε μια μικρή απόθεση αποτελούμενη από μικκύλα αγγεία και πήλινα ειδώλια Κλασικής και Ελληνιστικής περιόδου. Οι ανακαλύψεις αυτές επιβεβαιώνουν τη σημασία του προϊστορικού οικισμού, ο οποίος εκτεινόταν στους πρόποδες του λόφου των Παλαιοεκκλησιών, και ίσως και πέραν αυτού.

Ναός και Αρχαϊκά αναθήματα

Οι έρευνες επικεντρώθηκαν στον ναό (6) και στην ανασκαφή των αναθημάτων που βρέθηκαν στο εσωτερικό του. Περισσότερα από 600

αντικείμενα διαφόρων ειδών έχουν ως τώρα βρεθεί σε αυτόν τον πλούσιο αποθέτη, τα οποία όχι μόνο μαρτυρούν την ταυτότητα των συμμετεχόντων στις τελετουργίες αλλά και τα κίνητρα πίσω από την ανάθεση των αφιερωμάτων.

Η ανασκαφή αποκάλυψε επίσης τα κατάλοιπα ενός παλαιότερου ναού (14), προσανατολισμένου προς ένα πεταλόσχημο βωμό. Τα ίχνη φωτιάς στο βωμό και τα περιβάλλοντα στρώματα στάχτης, μέσα στα οποία βρέθηκαν απανθρακωμένα οστά ζώων, μαρτυρούν τις θυσίες που λάμβαναν χώρα κατά την Αρχαϊκή περίοδο.

Τα όρια του ιερού

Οι ανασκαφές των προηγούμενων ετών επέτρεψαν τον προσδιορισμό της χωροταξικής διάταξης του ιερού, του οποίου τα όρια παρέμειναν αμετάβλητα τουλάχιστον από τον 7ο αι. π.Χ. Στα βόρεια, η διάνοιξη μιας δοκιμαστικής τομής στο εσωτερικό ενός εκ των τριών μικρών οικοδομημάτων εν παραστάσι (οίκος 12), επιβεβαίωσε την ύπαρξη ενός προγενέστερου τοίχου, ο οποίος ανήκε σε στοά της Κλασικής εποχής. Στα ανατολικά, απέναντι από το μνημειακό κτίσμα της Αρχαϊκής εποχής με τα δύο μεγάλα θυραία ανοίγματα (3), αποκαλύφθηκε πλήρως μια δεξαμενή διαμορφωμένη από μεγάλες κεράμους.

Abstract

The 2021 excavation campaign at the Artemision marks the beginning of a new four-year program at Amarnthos, conducted by the ESAG in collaboration with the Ephorate of Antiquities of Euboea. Research now focuses on the earliest phases of occupation. The prehistoric settlement on the Palaeoekklisies hill, as well as the Geometric and Archaic structures in the sanctuary are under study, with the objective of understanding the beginnings and development of Amarnthos. In order to be able to reconstruct the surrounding landscape of the Artemision, the excavation is supplemented by an intensive archaeological survey.

Οργάνωση της ανασκαφής

Διεύθυνση: S. Fachard, A. Σίμωσι

Επιστημονικοί Υπεύθυνοι: T. Krapf, S. Verdan, T. Theurillat

Υπεύθυνοι στο πεδίο: T. Saggini, O. Κυριαζή

Βοηθός Υπευθύνων στο πεδίο: J. André

Διαχείριση αρχαιολογ. ευρημάτων: J. Yaw

Συντήρηση: X. Γιαννουλόπουλος, Γ. Κονσουλίδη

Υπεύθυνοι τομών: D. Greger, C. Chezeaux, C. Pernet, L. Pop, L. Colombara, C. Da Silva, S. Urfer (Παν/μιο Λωζάνης), N. Nicole (Παν/μιο Γενεύης), C. Lolos (Παν/μιο Ζυρίχης), D. Ackermann (Παν/μιο Poitiers)

Συμμετέχοντες: N. Lüthi (Παν/μιο Βασιλείας),

L. Monney, Th. Roux (Παν/μιο Fribourg),

P.-O. Beaulnes, L. Garcia Otero, A. Provecho

(Παν/μιο Γενεύης), N. Favre, E. Quintela Mimet,

F. Virgillo (Παν/μιο Λωζάνης), M. Weiss (Παν/μιο Αθηνών),

Κ. Κούκουνα, Η. Βικτωράτου (Παν/μιο Ιωαννίνων),

P. Μπουλιού (Παν/μιο Κρήτης), Γ. Κασσερόπουλος (Παν/μιο Θεσσαλονίκης),

L. Flückiger, J. Vuignier (HES-Arc)

Εξειδικευμένοι συνεργάτες: D. Knoepfler (Παν/μιο Neuchâtel),

A. Καραπασχαλίδου (ΕΑΕ),

M. Demierre (Παν/μιο Λωζάνης), Π. Καρκάνας,

M. Γκούμα, Δ. Ρούσσος (ASCSA, Wiener Lab.),

Μαρία Ρουμπου (Χαροκόπειο Παν/μιο Αθηνών),

B. Dimova (BSA), E. Μαργαρίτη (Παν/μιο Κύπρου),

A. Ιλιάδου (Παν/μιο Ιωαννίνων)

Υπεύθυνοι Επικοινωνίας: S. Fournier, K. Κατσαρέλια

- Μεσαιωνική φάση – Medieval
- Ρωμαϊκή φάση – Roman
- Ελληνιστική φάση – Hellenistic
- Κλασική φάση – Classical
- Αρχαϊκή φάση – Archaic
- Γεωμετρική φάση – Geometric
- Προϊστορική φάση – Prehistoric
- Χώρος της ανασκαφής
Excavation site

Παλαιοεκκλησιές

0 4 50μ

Αμάρνθος

Ο προϊστορικός οικισμός στον λόφο των Παλαιοεκκλησιών

Tobias Krapf – Daniela Greger

Ο λόφος Παλαιοεκκλησιές ακριβώς στα ανατολικά του Αρτεμισίου, ήταν γνωστός ως σημαντικός προϊστορικός οικισμός ήδη από τις βρετανικές έρευνες που διενεργήθηκαν στην Εύβοια την δεκαετία του 1960. Οι δοκιμαστικές ανασκαφικές τομές της Ελληνικής Αρχαιολογικής Υπηρεσίας τις επόμενες δεκαετίες ήρθαν να επιβεβαιώσουν αυτή την άποψη. Επιπλέον, η πρόσφατη ταυτοποίηση του ιερού της Αμαρύνθου επαληθεύει με σχετική βεβαιότητα πως το τοπωνύμιο a-ma-gu-to, το οποίο εντοπίζεται σε μια πινακίδα Γραμμικής Β' από τη Θήβα, αναφέρεται σε αυτόν τον οικισμό. Ωστόσο, το ερώτημα παραμένει ανοιχτό ως προς το πότε και υπό ποιές συνθήκες το επίκεντρο του οικισμού μετατοπίστηκε από το λόφο στην πεδιάδα και η περιοχή μετεξελίχθηκε στο σημαντικότερο εξωαστικό ιερό της Ερέτριας. Στρώματα της Εποχής του Χαλκού είχαν ήδη ανασκαφεί στις παρυφές του λόφου σε προηγούμενες αποστολές, ενώ μεμονωμένα μυκηναϊκά όστρακα ανευρέθησαν το 2021 ακόμη και στην περιοχή του Αρχαϊκού ναού. Η πρόσφατη αγορά δύο οικοπέδων, που συνδέουν το ιερό με την κορυφή του λόφου, επέτρεψε την λεπτομερέστερη διερεύνηση των πρωιμότερων φάσεων του οικισμού, η οποία αποτελεί έναν από τους άξονες του νέου τετραετούς ερευνητικού προγράμματος, το οποίο χρηματοδοτείται από το Εθνικό Ταμείο της Ελβετίας για την Επιστημονική Έρευνα (SNSF).

Ανασκαφική περίοδος 2021

Το 2021 πραγματοποιήθηκαν διερευνητικές τομές σε δύο θέσεις: στις παρυφές της κορυφής του λόφου και σε χαμηλότερη θέση, επί της πλαγιάς, βορειότερα. Στα σημεία αυτά τεκμηριώθηκε το χρονολογικό εύρος της ανθρώπινης εγκατάστασης της Αμαρύνθου. Στο υπερκείμενο σκάμμα δεν κατέστη δυνατή η διερεύνηση στρωμάτων της Εποχής του Χαλκού, καθώς ένα μεσαιωνικό κτήριο αποκαλύφθηκε λίγο κάτω από την επιφάνεια του εδάφους. Αρκετοί τάφοι ενηλίκων

και παιδιών αποκαλύφθηκαν παραπλεύρως και κάτω από το κτίριο αυτό. Τα δύο μοναδικά κινητά ευρήματα, ένας χάλκινος δακτύλιος και ένα θραύσμα πόρπης, δυστυχώς δεν επιτρέπουν την ακριβή χρονολόγηση των τάφων αυτής της άγνωστης έως σήμερα μικρής νεκρόπολης. Στα δυτικά αυτών των αρχαιολογικών καταλοίπων, βρισκόταν μία σύγχρονη οικία, η οποία κατεδαφίστηκε το 2020 για τη διεξαγωγή των φετινών ανασκαφών. Δεδομένου ότι οι υπερκείμενες επιχώσεις είχαν αφαιρεθεί κατά την κατασκευή αυτής της οικίας, κατέστη εφικτή η άμεση διερεύνηση των στρωμάτων της Εποχής του Χαλκού. Όπισθεν ενός τοίχου με προσανατολισμό βορρά-νότου, εντοπίστηκε ένας αποθέτης με μεγάλη ποσότητα Μυκηναϊκής κεραμικής. Αίσθηση προκαλεί η θέση του ευρήματος που εντοπίζεται περίπου 60μ. βορειότερα, στους πρόποδες του λόφου. Δύο

χρονολογικά επάλληλοι τοίχοι της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού ακολουθούν την πορεία της πλαγιάς. Μόνον περαιτέρω έρευνες θα καταδείξουν εάν επρόκειτο για οχύρωση,

Λίθνη άγκυρα της Εποχής του Χαλκού.
Bronze Age stone anchor.

Πηγάδια και τοίχοι της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού μέσα σε δοκιμαστική τομή στους πρόποδες του λόφου.
Early Bronze Age wells and walls in a trench at the foot of the hill.

Φωτογραφία με drone του λόφου των Παλαιοεκκλησιών με τους δύο τομείς που ερευνήθηκαν το 2021 — Drone photo of Paleoeckklisies hill and the 2021 trenches.

η οποία προστάτευε αυτή την πλευρά του λόφου. Ομοίως, μπροστά από τους δύο αυτούς τοίχους, βρέθηκε μία λίθινη άγκυρα, ένδειξη της σπουδαιότητας της ναυσιπλοΐας της Εποχής του Χαλκού κατά μήκος του Ευβοϊκού κόλπου. Ποικίλα ευρήματα μαρτυρούν επαφές με τις Κυκλάδες ήδη κατά την 3η χιλιετία π.Χ., όπως έχει διαπιστωθεί και για άλλες αρχαιολογικές θέσεις στην Εύβοια. Δύο πηγάδια αποκαλύφθηκαν επίσης στον ίδιο τομέα. Για λόγους ασφαλείας, μόνο τα ανώτερα δύο-τρία μέτρα της επίχωσης τους ανασκάφηκαν. Και τα δύο εμπεριείχαν αποκλειστικά προϊστορική κεραμική.

Το πηγάδι που βρίσκεται εκτός των δύο τοίχων παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς πληρώθηκε το αργότερο κατά την Πρωτοελλαδική Ι (ΠΕ Ι) και η κεραμική που βρέθηκε σε αυτό συγκαταλέγεται με ασφάλεια στα πρωιμότερα έως σήμερα ευρήματα από την Αμάρυνθο. Η ανασκαφική περίοδος του 2021 καλύπτει έτσι το σύνολο της προϊστορικής κατοίκησης της Αμάρυνθου, από τις απαρχές έως τους Μυκηναϊκούς χρόνους. Όταν το ιερό ανεγέρθηκε στην παράκτια πεδιάδα, ορισμένες από τις προϊστορικές κατα-

σκευές πρέπει να ήταν ακόμη ορατές. Μπροστά από το ένα τοίχο στην πλαγιά του λόφου, μερικά μικρογραφικά αγγεία και ειδώλια είχαν αποθεθεί ως προσφορές κατά τους Κλασικούς-Ελληνιστικούς χρόνους. Έτσι, η παρουσία αυτών των αρχιτεκτονικών καταλοίπων φαίνεται να είχε ιδιαίτερη σημασία για τους επισκέπτες του ιερού, το τοπωνύμιο του οποίου χρονολογείται από την Εποχή του Χαλκού.

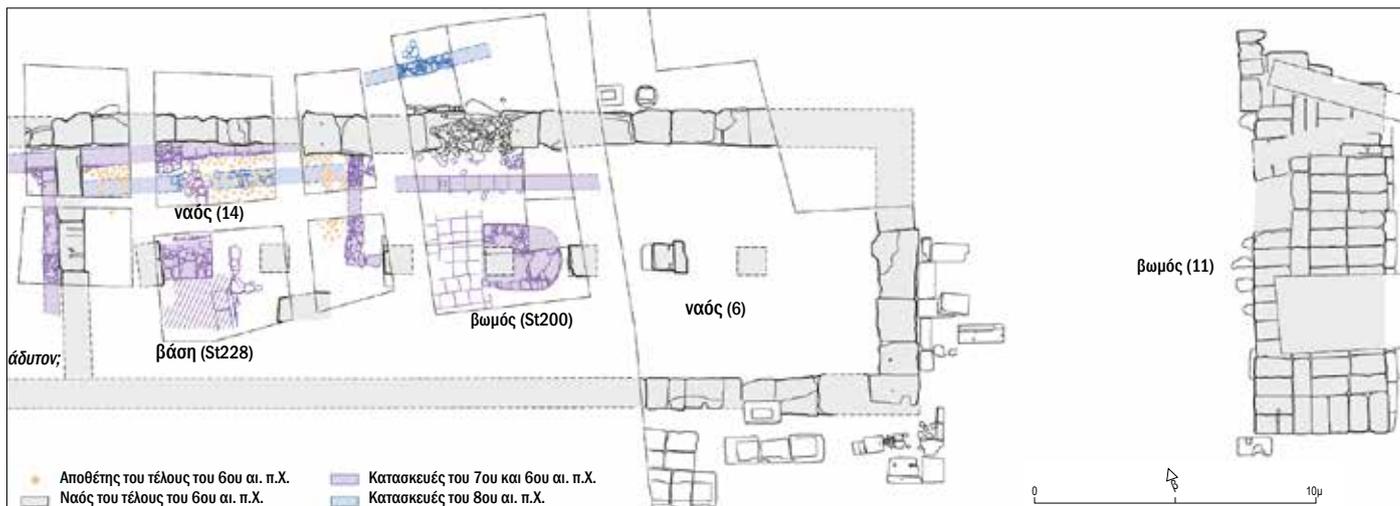
Προοπτικές

Ενώ οι πρώτες έρευνες του ανασκαφικού προγράμματος το 2006 είχαν καταδείξει πως ο οικισμός της Μέσης Εποχής του Χαλκού εκτεινόταν πέρα από τον λόφο στην πεδιάδα, τα αποτελέσματα της αποστολής του 2021 αναδεικνύουν τη σημασία της Αμάρυνθου ήδη από την Πρώιμη Εποχή του Χαλκού. Ευελπιστούμε ότι η συνέχιση της ανασκαφής στον τομέα στην άκρη της κορυφής του λόφου θα παράσχει νέες προοπτικές για την μελέτη της Ύστερης Εποχής του Χαλκού και κατ' επέκταση για την συστηματική τεκμηρίωση των δύο πρώτων χιλιετηρίδων κατοίκησης της Αμάρυνθου. Περαιτέρω δοκιμαστικές ανασκαφικές τομές σε

στρατηγικές θέσεις δύνανται να παράσχουν νέες πληροφορίες ως προς την έκταση, τη μορφή και την ανάπτυξη του οικισμού.

Abstract

The existence of a prehistoric site on the hill east of the sanctuary of Artemis in Amarynthos was already known due to the British and Greek fieldworks carried out in the 1960s. This year, the acquisition of two plots on the slopes of the hill allowed the extension of the excavation towards this area, in an effort to understand the link between the Bronze Age settlement and the sanctuary of the 1st mil. BC. In 2021, the excavation focused on two separate sectors and brought to light rich material evidence dating to the 3rd and 2nd mil. BC. A strong wall, possibly forming part of the site's fortification, was unearthed on the lower part of the hill slopes. Near the top of the hill, trial trenches confirmed the site's occupation in the Mycenaean era and brought to light a rectangular building and about ten graves of the Medieval period.

Σχέδιο των Προκλασικών φάσεων του ναού της Αρτέμιδος — Plan of the Preclassical phases of the Temple of Artemis.

ταράχθηκε αρκετά από την κατασκευή του μεταγενέστερου κτιρίου 6. Παρόλα αυτά, τα ευρήματα που βρέθηκαν στο εσωτερικό του (καθώς και ο αποθέτης που θα συζητηθεί παρακάτω) δίνουν αρκετές ενδείξεις για τα αναθήματα που κάποτε φιλοξένησε.

Κάτω από το ναό 14, εμφανίστηκαν τα λείψανα ενός μακρού τοίχου, τα οποία υποδηλώνουν την παρουσία ενός ακόμη κτιρίου, που πιθανώς χρονολογείται στον 8ο αι. π.Χ.

Γύρω από τον Αρχαϊκό βωμό

Το 2020, στην περίμετρο που οριζόταν από τα θεμέλια του κτιρίου 6, ήρθε στο φως μια στρογγυλεμένη κατασκευή, η οποία είχε αρχικά ερμηνευτεί ως εστία (St200). Οι φετινές ανασκαφές επέτρεψαν την αποσαφήνιση της όψης και της χρήσης της, αλλά και τη χρονολόγησή της. Η κατασκευή αυτή μπορεί πλέον να ερμηνευτεί με ασφάλεια ως ένας ογκώδης βωμός, ύψους σχεδόν 1μ. Το πεταλόσχημο σχήμα του είναι ασυνήθιστο

για τον Ελλαδικό χώρο, όπου κυριαρχούν οι κυκλικοί ή ημικυκλικοί βωμοί. Η ανώτερη επιφάνεια της κατασκευής ήταν διαμορφωμένη έτσι ώστε να υποδέχεται την φωτιά για τις θυσίες, όπως υποδηλώνουν τα διαδοχικά λεπτά στρώματα στάχτης και καμένου πηλού. Οι πλευρές του ήταν καλυμμένες με πηλό και είχαν ασβεστωθεί αρκετές φορές.

Τα περιβάλλοντα στρώματα περιέχουν τα φευγαλέα ίχνη όσων κάηκαν στο βωμό: κάρβουνα, απανθρακωμένα οστά ζώων και υπολείμματα λιωμένου χαλκού. Στα βόρεια, ένας τοίχος από ωμόπλινθους οριοθετεί τον ιερό χώρο του βωμού στον οποίο πραγματοποιούνταν οι θυσίες και οι προσφορές. Το έδαφος στα δυτικά έχει εξομαλυνθεί προσεκτικά με την τοποθέτηση ενός πλακόστρωτου, επίσης κατασκευασμένο από ωμόπλινθους.

Ο βωμός, ο οποίος δεν γνωρίζουμε ακόμη πότε κατασκευάστηκε, παρέμεινε σίγουρα σε χρήση για μεγάλο χρονικό διάστημα, ιδίως σε συνδυασμό με τον ναό 14. Στη συνέχεια, διατηρήθηκε προσωρινά κατά την κατασκευή του κτιρίου 6, πριν να εξαφανιστεί κάτω από τις επιχώσεις, και ίσως και την βάση της κεντρικής κιονοστοιχίας του κτιρίου, η οποία δεν διασώζεται. Απέναντι από τον τελευταίο ναό, χτίστηκε ένας νέος βωμός (11).

Ο Αρχαϊκός βωμός (11) με το πλακόστρωτο από ωμόπλινθους. The Archaic altar with the mud-brick floor.

Τα αναθήματα

Η ανασκαφή του αποθέτη που ήρθε στο φως το 2020, συνεχίστηκε το καλοκαίρι του 2021, αποκαλύπτοντας περίπου 300 ακόμη αντικείμενα. Έτσι, ο συνολικός αριθμός των ευρημάτων ξεπερνά τα 600. Τα αφιερώματα είχαν τοποθετηθεί κυρίως κοντά στους τοίχους του κτιρίου 14, στο εσωτερικό του κεντρικού του δωματίου, αλλά ίσως και στο δυτικό του τμήμα (άδυτον). Συνεπώς, παρόλο που υποθέτουμε πως ο αποθέτης σχετίζεται με την κατασκευή του μεταγενέστερου ναού (6), η τοποθέτηση του συνάδει και με την διαρρύθμιση του κτιρίου 14.

Τα νέα ευρήματα είναι αντίστοιχα με αυτά τις περασμένης χρονιάς. Οι κατηγορίες που αντιπροσωπεύονται καλύτερα είναι τα Αττικά μελανόμορφα αγγεία, οι –τοπικής κατασκευής– υδρίσκες και πρόχοι με ψηλό λαιμό, τα πήλινα ειδώλια που αναπαριστούν γυναικείες μορφές. Βρέθηκαν επίσης αρκετά κοσμήματα από ποικίλα υλικά (χρυσό, ασήμι, χαλκός, γυαλί, φαγεντιανή, οστέινα κ.α.), όπως χάντρες, περιδέραια, ενώτια, περόνες και σφραγίδες. Επιπλέον, ήρθαν στο φως δύο χάλκινες φιάλες, μια χάλκινη ασπίδα και ένα σιδερένιο κράνος. Τα δύο τελευταία

αντικείμενα, τα οποία έρχονται σε αντίθεση με τα υπόλοιπα ευρήματα του αποθέτη, εμπλουτίζουν σημαντικά την ήδη μεγάλη ποικιλία του αναθηματικού αυτού συνόλου.

Τη φετινή χρονιά, μια ακόμη ανακάλυψη κέντρισε την προσοχή των ανασκαφών. Κοντά στην πιθανή είσοδο του ναού 14, βρέθηκε ένας άμορφος σωρός από απανθρακωμένα ξύλα, κομμάτια χαλκού και οστέινα στοιχεία (ή ελεφαντοστέινα), που πιθανώς αποτελούν τα κατάλοιπα ξύλινου κιβωτιδίου με μεταλλικές λεπτομέρειες, διακοσμημένου με απλίκες. Η σχολαστική ανασκαφή αυτού του σωρού επέτρεψε να διασωθούν υπολείμματα από υφάσματα, τα οποία πιθανώς ήταν αποθηκευμένα στο κιβωτίδιο. Μια πρώτη εξέταση αποκάλυψε την παρουσία τριών διαφορετικών υφασμάτων, ένα από τα οποία φαίνεται να ήταν πορφυρού χρώματος. Αν και στον Ελλαδικό χώρο η ανακά-

λυψη τέτοιων φθαρτών υλικών είναι εξαιρετικά σπάνια, η αφιέρωση υφασμάτων σε ιερά ήταν συνήθης πρακτική, όπως φαίνεται από τα σωζόμενα επιγραφικά τεκμήρια. Ένα από τα πλέον γνωστά παραδείγματα αυτού του τύπου είναι ο κατάλογος προσφορών από το ιερό της Αρτέμιδος στη Βραυρώνα (βλ. πλαίσιο παρακάτω).

Προς την καλύτερη κατανόηση των ιερών τελετουργιών

Οι εκτεταμένες ανασκαφές που πραγματοποιούνται στην Αμάρυνθο, ιδίως από το 2015, έχουν αποκαλύψει πολυάριθμα μνημεία, επιτρέποντας μια γενική –αν και ακόμη αποσπασματική– εικόνα της χωροταξικής οργάνωσης του ιερού χώρου και της εξέλιξής του στο χρόνο. Η μεγάλη έμφαση που είχε μέχρι πρότινος δοθεί στα αρχιτεκτονικά κατάλοιπα ανατρέπεται με τις ανακαλύψεις του 2020 και του 2021, οι οποίες σηματοδοτούν μια μεγάλη αλλαγή: με την ανακάλυψη μιας καλά τεκμηριωμένης απόθεσης προσφορών και συσσωρευμένων στρωμάτων γύρω από έναν βωμό, ερχόμαστε πλέον πιο κοντά στην καλύτερη κατανόηση των τελετουργιών που λάμβαναν χώρα στο ιερό.

ώς ήταν αποθηκευμένα στο κιβωτίδιο. Μια πρώτη εξέταση αποκάλυψε την παρουσία τριών διαφορετικών υφασμάτων, ένα από τα οποία φαίνεται να ήταν πορφυρού χρώματος. Αν και στον Ελλαδικό χώρο η ανακά-

Υφάσματα για τη θεά

“ ἐπὶ Εὐβούλου ἄρχοντος ...
 Ἀθηναῖς ἀνέθηκεν· ἄλουργίς ξενική. [ρ]άκος, ἀνεπίγραφος·
 Μνησι[σ]τράτη ἀμπέχονον ἐμ πλαισίωι·
 Ἀντιβίου γυνὴ Φεῖδυλλα χιτῶνιον ἀμόργινον ἀπλοῦν·
 Καλλίππη χιτωνίσκον κτενωτόν·
 Νικὸ χ[ι]τ[ω]νίσκον περιγήγον Αἰρέμιδι· ”

Μέρος του καταλόγου των ενδυμάτων που αφιερώθηκαν στην Βραυρώνα Αρτεμίδα κατά τη διάρκεια του έτους 345–344 π.Χ. (IG II² 1514, 34–59).

Τμήματα υφασμάτων διατηρημένα πάνω σε χάλκινο αντικείμενο που βρέθηκε στο Αρτεμίσιο της Αμάρυνθου — Fabrics preserved on a bronze object found in the Artemision of Amarynthos.

Abstract

The 2020–2021 investigations focused on the excavation of the temple of Artemis, where a rich votive deposit buried during the reconstruction of the edifice towards the end of the 6th c. BC was found. More than 600 finds were recovered: Attic black-figure pottery, ritual miniature vases, terracotta statuettes, jewellery made of gold, silver, glass, faience and amber, bronze vessels and weapons. Walls were discovered under the temple foundations. They belong to an earlier cult building, oriented towards a horseshoe-shaped altar. Traces of fire and layers of charcoal with burnt bones were recovered on the altar and in its surrounding, testifying to animal sacrifices during the Archaic period.

Αμάρυνθος

Επιφανειακή έρευνα μεταξύ Ερέτριας και Αμαρύνθου, 2021 — Survey between Eretria and Amarynthos, 2021.

κατοίκηση της περιοχής σε αυτές τις περιόδους. Η τάση αυτή δεν φαίνεται να αντιστρέφεται στην Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου, καθώς στην περιοχή της έρευνας του 2021 δεν βρέθηκαν θέσεις της περιόδου αυτής.

Μόνο κατά την Αρχαϊκή περίοδο, και πιο συγκεκριμένα τον 6ο αι. π.Χ., καταγράφεται μια πιο έντονη κατοίκηση αυτού του τμήματος της Ερετριακής πεδιάδας. Η ανακάλυψη τεσσάρων Αρχαϊκών θέσεων στη Μαγούλα, τον Άγιο Ραφαήλ, τη θέση Ταμπακά και τον Άγιο Δημήτριο είναι αξιοσημείωτη, καθώς η περίοδος αυτή παραμένει ελάχιστα τεκμηριωμένη. Η παρουσία αρκετών αγροτικών οικισμών τον 6ο αι. π.Χ., εκτός της Ερέτριας και της Αμαρύνθου, επιβεβαιώνει τη μαρτυρία του Ηροδότου και καταδεικνύει τη ζωτικότητα της κατοίκησης κατά την περίοδο αυτή.

Το φαινόμενο αυτό επιτείνεται στην Κλασική περίοδο, όπως μαρτυρά η ανακάλυψη κεραμικής αυτής της περιόδου σε 72 μονάδες διερεύνησης (έναντι των 10 της Αρχαϊκής περιόδου). Ο αριθμός αυτός καταδεικνύει

επίσης την εξάπλωση της αγροτικής κατοίκησης, που χαρακτηρίζεται από τη δημιουργία δευτερευόντων οικισμών και την εγκατάσταση αγροτικών κατοικιών και γεωργικών εγκαταστάσεων. Παράλληλα, παρατηρείται μια πύκνωση της κατοίκησης γύρω από αρκετούς πυρήνες στους τομείς Άγιος Ιωάννης-Κοτρώνι, Μαγούλα, Άγιος Ραφαήλ και Ταμπακά-Άγιος Δημήτριος. Πρόκειται για σημαντικούς πρωτογενείς οικισμούς, που καταλαμβάνουν εκτάσεις μεταξύ 2 και 4 εκταρίων, τις οποίες προς το παρόν ερμηνεύουμε ως κέντρα των δήμων.

Στην Ελληνιστική εποχή σημειώνεται μια σημαντική μείωση της κατοίκησης στην περιοχή, με την παρουσία κεραμικής και κεραμίδων σε μόλις 19 μονάδες διερεύνησης (έναντι των 72 της Κλασικής περιόδου). Αν και τα κύρια οικιστικά κέντρα της Κλασικής περιόδου εντοπίζονται ακόμη, το μέγεθος τους μοιάζει να μειώνεται σημαντικά, υποδηλώνοντας σημαντική μείωση της αγροτικής εγκατάστασης κατά την Ελληνιστική περίοδο.

Τέλος, κατά τη Ρωμαϊκή περίοδο, παρατηρείται μια μικρή αύξηση της αγροτικής κατοίκησης (25 μονάδες διερεύνησης), η οποία συγκεντρώνεται γύρω από τους οικισμούς Κοτρώνι, Μαγούλα, Άγιος Ραφαήλ και Ταμπακά, τους κύριους δήμους τις Κλασικής και Ελληνιστική περιόδου. Στην Ύστερη Ρωμαϊκή περίοδο σημειώνεται μια ανασυγκρότηση του οικισμού γύρω από τις θέσεις Κοτρώνι και Μαγούλα, καθώς και η ανάπτυξη μιας θέσης στο μικρό αλλουβιακό Δέλτα της θέσης Μανώλη Μύτη, δυτικά της σύγχρονης πόλης της Αμαρύνθου. Η Βυζαντινή κατοίκηση μεταξύ Ερέτριας και Αμαρύνθου μοιάζει να συγκεντρώνεται σε αυτούς ακριβώς τους τομείς, παραμένοντας όμως αρκετά αδύναμη (κεραμική που εντοπίζεται σε μόλις 6 μονάδες διερεύνησης).

Συνδεσιμότητα και ταφικό τοπίο

Η θέση των κύριων οικιστικών κέντρων καθιστά δυνατή την κατανόηση του δικτύου επικοινωνίας εντός αυτού του χώρου. Ένας πρώτος οδικός άξονας διέσχισε την

Επιφανειακή έρευνα Ερέτρια – Αμάρυνθος

Δρακόσπιτα. Τα "σπίτια των δράκων" στην Εύβοια

Karl Reber – Αγγελική Σίμωνι – Μαρία Χιδίρογλου – Chloé Chezeaux – Jérôme André

Το Ελληνο-Ελβετικό ερευνητικό πρόγραμμα των Δρακόσπιτων στην περιοχή των Στύρων έχει ως στόχο να παράσχει νέα χρονολογικά και λειτουργικά στοιχεία για τα αιγιματικά αυτά κτίρια. Οι εργασίες το 2021 επικεντρώθηκαν στην ανασκαφή του Δρακόσπιτου στη θέση Ίλκιζες και στην σχεδιαστική αποτύπωση του συγκροτήματος στην θέση Πάλλη-Λάκκα.

Τοποθεσίες των Δρακόσπιτων γύρω από τα Στύρα.
Map of the "dragon houses" around Styra.

Το Δρακόσπιτο στη θέση Ίλκιζες

Το Δρακόσπιτο στις Ίλκιζες αποτέλεσε το αντικείμενο μιας πρώτης τεκμηρίωσης το 2020. Φέτος, ανοίχτηκαν δοκιμαστικές τομές εντός και εκτός του οικοδομήματος, προκειμένου να αποσαφηνιστεί η κάτοψη του και να περισυλλεγεί υλικό για την χρονολόγησή του. Η κατασκευή αποτελείται από δύο ορθογώνια δωμάτια: στα ανατολικά, ένα μικρό δωμάτιο, χωρίς τοίχο στη νότια πλευρά του, οδηγεί σε μια αυλή. Η κατάσταση διατήρησής του είναι κακή, σε πλήρη αντίθεση με το επίμηκες δωμάτιο στα δυτικά, το οποίο έχει διατηρήσει σημαντικό τμήμα της ανωδομής του. Η απουσία καταλοίπων από την κατάρρευση της στέγης οδήγησε ορισμένους ερευνητές να υποστηρίξουν την αποκατάστασή του ως υπαίθριου κτιρίου. Παρόλα αυτά, η συσσώρευση μεγάλων λίθινων πλακών σε κοντινή απόσταση μοιάζει να συνηγορεί υπέρ μιας άλλης ερμηνείας. Η κατάρρευση της στέγης του Δρακόσπιτου, σε όποια στιγμή και αν αυτή τοποθετείται, κατέστησε

τη χρήση του αδύνατη. Η επιθυμία αποκατάστασης του με στόχο την χρήση του στη σύγχρονη εποχή, επέβαλε την μετακίνηση των μεγάλων λίθινων πλακών και την συμπλήρωση της ανωδομής των τοίχων με ξερολιθιά.

Μία μακρά περίοδος χρήσης

Οι διάφορες φάσεις του οικοδομήματος είναι ευδιάκριτες. Αφού χτίστηκαν οι τοίχοι πάνω στο φυσικό βράχο, οι χώροι ισοπεδώθηκαν με παχιές επιχώσεις. Τα λίγα θραύσματα που βρέθηκαν σε αυτά τα στρώματα επιτρέπουν να χρονολογήσουμε την κατασκευή του Δρακόσπιτου το νωρίτερο στον 4ο αι. π.Χ. Η ανασκαφή του επιπέδου κατοίκησης απέδωσε πολυάριθμα οστά αιγοπροβάτων, τα κατάλοιπα μιας εστίας και τον μεγαλύτερο αριθμό οστράκων, τα οποία χρονολογούνται από την Κλασική έως το τέλος της Ελληνιστικής περιόδου. Φαίνεται λοιπόν πως το Δρακόσπιτο στη θέση Ίλκιζες βρισκόταν σε συνεχή, ή έστω συστηματική, χρήση, κατά τη διάρκεια μιας μακράς περιόδου.

Ένα κτίσμα για ποιμενικές δραστηριότητες;

Αν και τα ευρήματα που ήρθαν στο φως δεν μπορούν από μόνα τους να χαρακτηρίσουν τη χρήση του κτιρίου, η γεωγραφική του θέση αποκλείει τη λειτουργία του ως παρατηρητηρίου ή ως σπίτι κάποιου λατόμου. Από την άλλη πλευρά, το Δρακόσπιτο στις Ίλκιζες βρίσκεται στενούς παραλληλισμούς με τα ποιμνιστάσια που χρησιμοποιούνται στην περιοχή τους τελευταίους αιώνες. Αυτό οδηγεί στη σύνδεση του συγκεκριμένου χώρου με ποιμενικές δραστηριότητες, οι οποίες ήταν πάντοτε ιδιαίτερης σημασίας σε αυτή την ορεινή περιοχή της Εύβοιας.

Προς μια σφαιρική μελέτη των "σπιτιών των δράκων"

Εκτός από την ανασκαφή στις Ίλκιζες, το δεύτερο μέρος της φετινής αποστολής αφιερώθηκε στην τεκμηρίωση τριών άλλων Δρακόσπιτων στις θέσεις Λουμιθέλ, Κρόι-Φτόχτ

και Πάλλη-Λάκκα. Το τελευταίο μάλιστα υποβλήθηκε σε σημαντικό καθαρισμό προκειμένου να πραγματοποιηθεί η σχεδιαστική του αποτύπωση. Τα τρισδιάστατα μοντέλα που προέκυψαν θα χρησιμοποιηθούν για την παραγωγή, για πρώτη φορά, ενός λεπτομερούς σχεδίου των κτιρίων που θα διευκολύνει τη μελέτη τους.

Η διερεύνηση των Δρακόσπιτων θα συνεχιστεί, όχι μόνο για να κατανοήσουμε καλύτερα την ένταξή τους στο αρχαίο τοπίο, αλλά και με σκοπό την ανάδειξη των μνημείων αυτών, τα οποία είναι από τα πλέον επισκέψιμα της περιοχής.

Abstract

The Greek-Swiss project in the region of Styra focuses on a particular type of dry-stone rural buildings located in the mountain range of Southern Euboea, the so-called drakospita or "dragon houses." In 2021, the complex at Palli-Lakka was surveyed and the Drakospito of Ilkizes was excavated. The few fragments found in the the construction fill, date it to the 4th c. BC at the earliest. Numerous bones, the remains of a hearth and pottery sherds dating to the Classical and Late Hellenistic periods were found on the floor level. The study of this material does not provide enough evidence for the identification of this building. However, the architecture and location of the Drakospito find close parallels with modern sheepfolds found in the region. In addition to the excavation at Ilkizes, fieldwork focused on documenting three other Drakospita at Kroiftocht, Loumithel and Palli-Lakka.

The ongoing project on the Drakospita of Southern Euboea will be continued in order to improve our understanding of these buildings and to promote development of these archaeological sites.

Δρακόσπιτο Πάλλη - Λάκκα

Πρόγραμμα "Δρακόσπιτα"

Διεύθυνση: Karl Reber (Παν/μιο Λωζάνης), Αγγελική Σίμωνι (Εφορεία Αρχαιοτήτων Ευβοίας), Μαρία Χιδίρογλου (Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο).

Ημερομηνίες διεξαγωγής: 6-17 Σεπτεμβρίου 2021

Επικεφαλής στο πεδίο: Chloé Chezeaux και Jérôme André (ΕΑΣΕ/Παν/μιο Λωζάνης), σε συνεργασία με την Φανή Σταυρουλάκη (Εφορεία Αρχαιοτήτων Ευβοίας).

Συμμετέχοντες: Pauline Maillard (HiSoMA Lyon), Pascale Roth (Παν/μιο Βασιλείας), Sora Urfer (Παν/μιο Λωζάνης).

σκαφικές εργασίες σε αμφότερες τις πλευρές της εκκλησίας. Ενώ στην νότια πλευρά, πάνω από τα Μυκηναϊκά στρώματα, συναντά κανείς τις ανασκαφικές επιχώσεις των αρχών του 20ού αιώνα με πλήθος ευρημάτων, η βόρεια πλευρά μοιάζει να έχει διερευνηθεί σε μικρότερο βαθμό. Εδώ, ο μεγάλος αριθμός Μυκηναϊκών οστράκων είναι αξιοσημείωτος, συμπεριλαμβανομένης της κεφαλής ενός ειδωλίου τύπου Φ ή Ψ, όπως επίσης και των χιλιάδων μικρών θραυσμάτων οστών ζώων, φερόντων ίχνη καύσης. Τα τελευταία πιθανότατα προερχόταν από τις δραστηριότητες στο βωμό, ο οποίος βρισκόταν στο υψηλότερο σημείο. Ένας σκαραβαίος, ο οποίος ανακαλύφθηκε κατά το κοσκίνισμα των επιχώσεων της νότιας πλευράς, μαρτυρεί την ποικιλία των αφιερωμάτων. Τα πολυάριθμα κεραμικά ευρήματα, μαρτυρούν την επισκεψιμότητα της κορυφής του

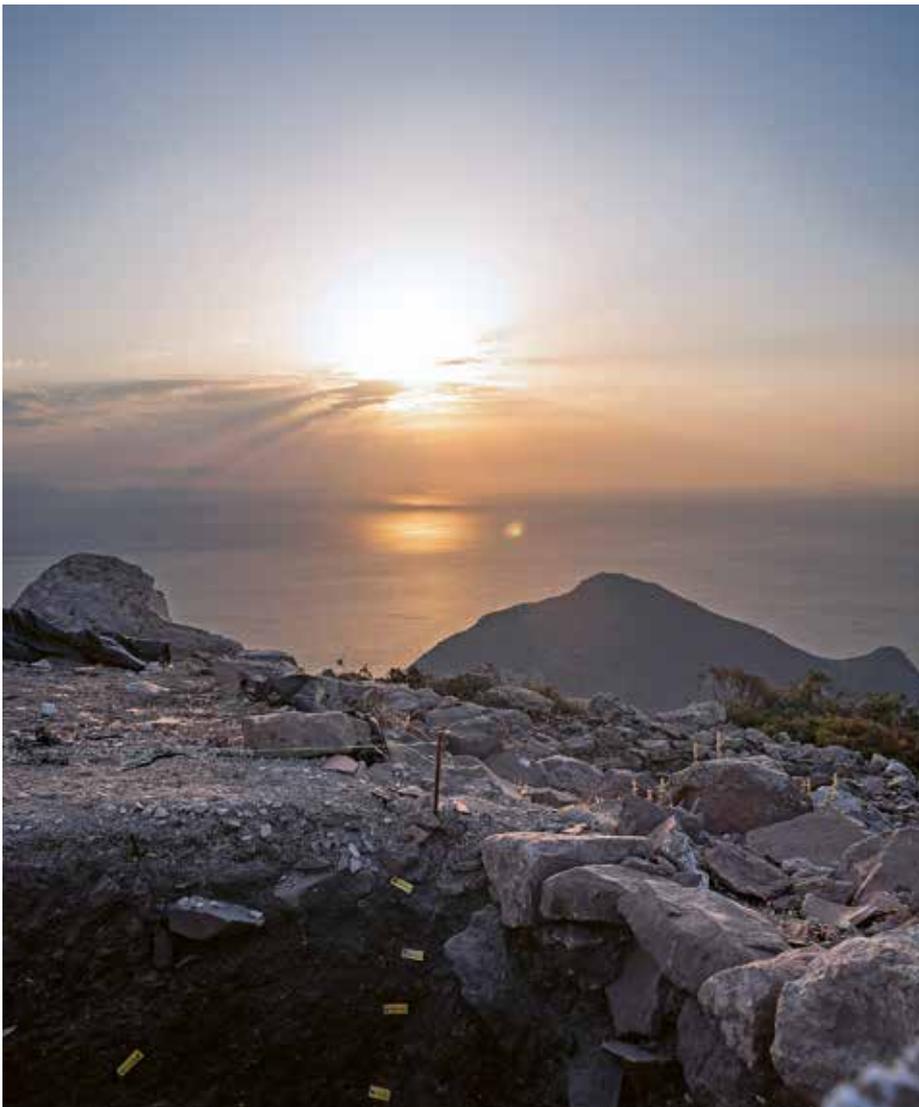
Όρους, ήδη από τη Μέση Εποχή του Χαλκού, κατά το πρώτο μισό της 2ης χιλιετίας π.Χ., έως τους Ρωμαϊκούς, Βυζαντινούς και σύγχρονους χρόνους. Θεμελιώδες για τις ερευνητικές εργασίες ήταν το νέο τοπογραφικό σχέδιο, το οποίο καταρτίστηκε το 2021, και η απαιτούμενη για αυτό αποψίλωση του χώρου από την πυκνή βλάστηση. Στη βιβλιογραφία ήταν γνωστή μόνο μία πρόχειρη σχεδιαστική αποτύπωση της δεκαετίας του 1930.

Ένας δεύτερος στόχος του ερευνητικού έργου είναι η κατανόηση της θέσης του ιερού στο τοπίο. Για το σκοπό αυτό, το 2021 ξεκίνησε μια επιφανειακή έρευνα της γύρω περιοχής. Η άδεια του έργου αφορά το νότιο, ακατοίκητο σήμερα τμήμα του νησιού, με έκταση 11 km² και καλύπτει περίπου το 1/8 της έκτασης της Αίγινας. Κατά τους προϊστορικούς, ιστορικούς και προνεωτερικούς χρόνους, η περιοχή φαίνεται να αξιοποιήθηκε

εντατικότερα από ότι στη σύγχρονη εποχή, όπως δείχνουν, μεταξύ άλλων, μια δεύτερη Υστερομυκηναϊκή οχύρωση (Μεγάλη Κορυφή), ένα "Δρακόσπιτο", πολλές βαθμιδωτές ξερολιθιές και δεξαμενές (σουβάλες).

Πήλινο ειδώλιο Μυκηναϊκής περιόδου, ανασκαφή της δεκαετίας 1930. Mycenaean terracotta figurine, excavation of the 1930s.

Δοκιμαστική τομή 3, ανατολή του ηλίου στον Σαρωνικό — Trial trench 3, sunrise over the Saronic Gulf.

Αίγινα, Ελλάνιον Όρος 2021

Η πρώτη αποστολή του πενταετούς προγράμματος (2021-2025) διεξήχθη από τις 20.09 έως τις 15.10.2021. Συμμετείχαν, πέραν των συντακτών της παρούσας έκθεσης, οι F. de Polignac (καθηγητής της École Pratique des Hautes Études, Παρίσι), Ε. Αναστασάκη, Η. Βικτωράτου, Κ. Κούκουνα, Α. Μαλλικοπούλου και Α. Μπήτρου (Παν/μιο Ιωαννίνων), πέντε εργάτες και ένας συντηρητής. Εκφράζουμε τις Ευχαριστίες μας στο Ίδρυμα της ΕΑΣΕ, το οποίο χρηματοδότησε την αποστολή του 2021.

Abstract

In 2021, the ESAG and the Ephorate of Antiquities of Piraeus & Islands inaugurated a five-year research program on the summit of mount Oros on the island of Aegina. The first investigations of the area, carried out during the first half of the 20th c., were not followed by a detailed publication. The archaeological remains located on the north slope of mount Oros were identified with the sanctuary of Zeus Hellanios, mentioned in ancient sources. On the top of the mountain, the ancient foundations found under the modern chapel could be linked to a small temple belonging to this sanctuary. The Greek-Swiss research program aims to investigate the Hellanion Oros, studying the use of the area over the centuries and the beginnings of the cult of Zeus, which may date back to the Bronze Age.

Νέες έρευνες στα Αντικύθηρα

Αγγελική Σίμωσι – Lorenz E. Baumer

Το ναυάγιο των Αντικυθήρων, το οποίο ανακαλύφθηκε στις αρχές του 20ού αιώνα, έχει ήδη αποτελέσει αντικείμενο πολυάριθμων ερευνών και δημοσιεύσεων. Το 2015, η έκθεση "Der versunkene Schatz" στο Antikenmuseum της Βασιλείας επέτρεψε στο Ελβετικό κοινό να γνωρίσει μερικά από τα πολυάριθμα μαρμάρινα και χάλκινα έργα τέχνης που μετέφερε το πλοίο στις αρχές του 1ου αιώνα π.Χ. Επίσης, μια μικρότερη έκθεση το 2016 στο Πανεπιστήμιο της Γενεύης έθεσε στο επίκεντρο τον περίφημο αστρονομικό μηχανισμό, ο οποίος μέχρι σήμερα δεν έχει αποκαλύψει όλα τα μυστικά του.

Μετά την ανάκτηση, το 1900-1901, μέτρους του φορτίου, συμπεριλαμβανομένου μεγάλου αριθμού γλυπτών, ο Jacques-Yves Cousteau άρχισε να ερευνά την περιοχή το 1953, οργανώνοντας μια εκστρατεία το 1976 με το πλοίο του Calypso. Ωστόσο, μόλις το 2012, και μέχρι το 2019, πραγματοποιήθηκε μια πρώτη αμιγώς αρχαιολογική μελέτη από μια διεθνή ερευνητική ομάδα υπό τη διεύθυνση της Δρ Αγγελικής Σίμωσι, τότε διευθύντριας της Εφορείας Εναλίων Αρχαιοτήτων.

→ <http://antikythera.org.gr>

Ένα Ελληνο-ελβετικό ερευνητικό πρόγραμμα

Μετά από πρόσκληση του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού με Υπουργό την Δρ Λίνα Μενδώνη, το τμήμα Κλασικής Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου της Γενεύης (Καθηγητής Lorenz E. Baumer), με τη συν-διεύθυνση της Αγγελικής Σίμωσι, νυν Διευθύντριας της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ευβοίας, συνέχισε από το φθινόπωρο του 2021 την υποβρύχια έρευνα στο χώρο του ναυαγίου των Αντικυθήρων, με σκοπό την ολοκλήρωση των προηγούμενων μελετών και την καλύτερη κατανόηση του ναυαγίου με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ακρίβεια. Το έργο υποστηρίζεται ενεργά από το Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδη και το κοινωφελές Ίδρυμα Αθανασίου Κ. Λασκαρίδη, το

οποίο παρείχε στην ερευνητική ομάδα το πλοίο Typhoon. Όπως συνέβαινε και στις προηγούμενες αποστολές από το 2014, η ωρολογιοποιία Hublot της Nyon δίνει το παρόν με την οικονομική και τεχνική υποστήριξή της. Το Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής συμμετείχε με δύτες της Ομάδας Ειδικών Καταδύσεων της Μονάδας Υποβρυχίων Αποστολών του Λιμενικού Σώματος.

Επί του παρόντος καταρτίζονται συμφωνίες επιστημονικής συνεργασίας με διάφορα διεθνή ερευνητικά ιδρύματα, όπως το Πανεπιστήμιο Ca' Foscari της Βενετίας (Καθηγητής Carlo Beltrame).

Ένα ναυάγιο σε βαθιά νερά

Το σημείο του ναυαγίου, τα όρια του οποίου είναι προσδιορισμένα σε αρκετά ικανοποιητικό βαθμό, βρίσκεται στους πρόποδες μιας απότομης βραχώδους πλαγιάς που εκτείνεται από 20 έως 50 μ. από την ακτή, και φθάνει σε βάθος 45 μ. κάτω από την επιφάνεια. Στους πρόποδες αυτής της πλαγιάς βρίσκεται ένα αμμώδες οροπέδιο περίπου 70 × 50 μ., στο οποίο έχουν εντοπιστεί και ανασκαφεί σε μικρά τμήματα, κατά τη διάρκεια προηγούμενων αποστολών, αρκετά σημεία ιδιαίτερου ενδιαφέροντος. Ο στόχος της πρώτης Ελληνο-ελβετικής εκστρατείας, η οποία πραγματοποιήθηκε στις αρχές του Οκτωβρίου 2021, ήταν η έρευνα της περιοχής με μια μικρή ομάδα εξειδικευμένων δυτών

Υποβρύχια έρευνα 2021 – 2021 underwater survey.

υπό τη διεύθυνση του Αλέξανδρου Σωτηρίου, με στόχο την τεκμηρίωσή της και την συμπλήρωση των δεδομένων σε ένα Σύστημα Γεωγραφικών Πληροφοριών. Σε δεύτερο χρόνο, θα εξεταστεί η περιοχή που καλύπτεται εν μέρει από ογκόλιθους, ώστε να καταστεί δυνατόν να προγραμματιστούν με μεγαλύτερη ακρίβεια οι μελλοντικές ερευνητικές εκστρατείες.

Το νησί των Αντικυθήρων – Antikythera Island.

Abstract

In 1900, a shipwreck with a cargo containing numerous works of art and luxury objects was discovered near the island of Antikythera. The finds included the famous astronomical mechanism of Antikythera, which has not to this day revealed all of its secrets. The shipwreck, excavated several times in the past, was again scientifically investigated between 2014 and 2019. A new project in collaboration with scientists from Greece, Switzerland and Italy is currently underway. Its goal is to bring together the available documentation and develop a new 3D model in an attempt to better understand the course of the ship's sinking.

Αντικύθηρα

Συμβούλιο του Ιδρύματος – Board of Trustees

Pascal Couchepin, Πρόεδρος – *President*
 Pierre Ducrey, Αντιπρόεδρος – *Vice president*
 Sylvian Fachard, Διευθυντής – *Director*
 Matthieu Honegger, Μέλος – *Member*
 Martial Pasquier, Μέλος – *Member*
 Karl Reber, Μέλος – *Member*
 Danielle Ritter, Μέλος – *Member*
 Peter Schöpf, Μέλος – *Member*
 Jean Terrier, Μέλος – *Member*

Συμβουλευτική Επιτροπή – Advisory Council

Lorenz Baumer, Εκπρόσωπος του Παν/μίου της Γενεύης – *Representative of the University of Geneva*
 Christoph Bühler, *Ad personam*
 Véronique Dasen, Εκπρόσωπος του Παν/μίου του Fribourg – *Representative of the University of Fribourg*
 Hédi Dridi, Εκπρόσωπος του Παν/μίου του Neuchâtel – *Representative of the University of Neuchâtel*
 Sylvian Fachard, Εκπρόσωπος του Παν/μίου της Λωζάνης – *Representative of the University of Lausanne*
 Kristine Gex, *Ad personam*
 Martin Guggisberg, Εκπρόσωπος του Παν/μίου της Βασιλείας – *Representative of the University of Basel*
 Andreas Guth, *Ad personam*
 Ευάγγελος Καλούσης, Εκπρόσωπος της ελβετικής βιομηχανίας στην Ελλάδα – *Representative of Swiss industrial companies in Greece*
 Α.Ε.κ. Olaf Kjelsen, Πρέσβης της Ελβετίας στην Ελλάδα – *Swiss Ambassador in Greece*
 Denis Knoepfler, *Ad personam*
 Κωνσταντίνος Κόκκινος, Εκπρόσωπος της ελβετικής αποικίας στην Ελλάδα – *Representative of the Swiss colony in Greece*
 Elena Mango, Εκπρόσωπος του Παν/μίου της Βέρνης – *Representative of the University of Bern*
 Σπύρος Νιάρχος, *Ad personam*
 Anne de Pury-Gysel, *Ad personam*
 Christoph Reusser, Εκπρόσωπος του Παν/μίου της Ζυρίχης – *Representative of the University of Zürich*
 Α.Ε.κ. Αικατερίνη Ξαγοράρη, Πρέσβειρα της Ελλάδας στην Ελβετία – *Greek Ambassador in Switzerland*
 Antonio Loprieno, Μόνιμο φιλοξενούμενο μέλος – *Permanent guest*

Συνεργάτες – Collaborators

Thierry Theurillat, Επιστημονικός Γραμματέας στη Λωζάνη – *Assistant director in Switzerland, Lausanne*
 Tobias Krapf, Επιστημονικός Γραμματέας στην Αθήνα – *Assistant director in Greece, Athens*
 Δάφνη Βλαντιή, Διοικητική Γραμματέας στην Αθήνα – *Administrative Secretary in Greece, Athens*
 Sandrine Michoud, Διοικητική Γραμματέας στη Λωζάνη – *Administrative Secretary in Switzerland, Lausanne*
 Sylvie Fournier, Υπεύθυνη Επικοινωνίας – *Communication manager*
 Χάρης Γιαννουλόπουλος, Υπεύθυνος για τη συντήρηση αρχαιοτήτων – *Chief Restorer*
 Γαλάτεια Κονσουλίδη, Συντηρήτρια αρχαιοτήτων – *Restorer*
 Κώστας Ευαγγελίου, Διαχείριση στην Ερέτρια – *Intendant in Eretria*
 Τάκης Πετρογιάννης, Κηπουρός στην Ερέτρια – *Gardener in Eretria*
 Μαρία Μακροπούλου, Οικιακή βοηθός στην Ερέτρια – *Housekeeper in Eretria*
 Άρτεμις Βασιλείου, Οικιακή βοηθός στην Αθήνα – *Housekeeper in Athens*

Ενεργά επιστημονικά μέλη

Active scientific members

Delphine Ackermann (Παν/μιο Poitiers)
Επιγραφική και προσωπογραφική έρευνα
▶ delphine.ackermann01@gmail.com

Guy Ackermann (Εφα - Παν/μιο Λωζάνης)
Ελληνιστική κεραμική, Γυμνασίο της Ερέτριας
▶ Guy.Ackermann@efa.gr

Jérôme André (Παν/μιο Λωζάνης)
Αρχιτεκτονικές αποτυπώσεις, Αμάρνυθος
▶ Jerome.Andre@unil.ch

Lorenz Baumer (Παν/μιο Γενεύης)
Υποβρύχιες έρευνες στα Αντικύθηρα
▶ Lorenz.Baumer@unige.ch

Julien Beck (Παν/μιο Γενεύης)
Υποβρύχιες έρευνες στον Όρμο της Κοιλιάδας
▶ Julien.Beck@unige.ch

Solange Bernstein (Kantonsarch. AG)
Λύχνων των ελβ. ανασκαφών στην Ερέτρια
▶ solange@bernstein.li

Oliver Bruderer (ZHdK)
Ψηφιακές τρισδιάστατες αποτυπώσεις
▶ illustration@oliverbruderer.ch

Chloé Chezeaux (Παν/μιο Λωζάνης)
Μελέτη της ενδοχώρας και Αμάρνυθος
▶ Chloe.Chezeaux@unil.ch

Ludivine Colombara (Παν/μιο Λωζάνης)
Αρτεμίσιο της Αμάρνυθου, οίκος 8
▶ Ludivine.Colombara@unil.ch

Francesca Dell’Oro (Παν/μιο Λωζάνης)
Έρευνα της Ευβοϊκής διαλέκτου
▶ francesca.delloro@unil.ch

Jean-Paul Descœudres (Παν/μιο Γενεύης)
Έρευνα της αρχαϊκής κεραμικής
▶ Jean-Paul.Descœudres@unige.ch

Valentina Di Napoli (Παν/μιο Πατρών)
Σεβαστείο της Ερέτριας
▶ dinapoli@esag.swiss

Brigitte Demierre Prikhodkine
(Παν/μιο Λωζάνης)
Μελέτη των γυάλινων ευρημάτων και της παλαιοχριστιανικής εποχής στην Ερέτρια
▶ brigittedemierre@hotmail.com

Sylvian Fachard (Παν/μιο Λωζάνης)
Μελέτη της ενδοχώρας και Αμάρνυθος
▶ Sylvian.Fachard@unil.ch

Claudia Gamma (Παν/μιο Βασιλείας)
Κλασική κεραμική
▶ Claudia.Gamma@unibas.ch

Kristine Gex (Παν/μιο Λωζάνης)
Αρχαϊκή και Κλασική κεραμική
▶ Kristine.Gex@unil.ch

Daniela Greger (Παν/μιο Λωζάνης-SNSF)
Ευβοϊκή κεραμική της Μεσογείου
Ανασκαφή στην Αμάρνυθο
▶ Daniela.Greger@unil.ch

Sandrine Huber (Παν/μιο Lille)
Ιερό της Αθηνάς στην Ερέτρια
Έρευνες για λατρείες και τελετουργίες
▶ sandrine.huber@univ-lille.fr

Κυριακή Κατσαρέλια (Παν/μιο Fribourg)
Δημόσιες σχέσεις
▶ kyriaki.katsarelia@unifr.ch

Denis Knoepfler (Collège de France)
Επιγραφικές και ιστορικές έρευνες
▶ Denis.Knoepfler@unine.ch

Tobias Krapf (ΕΑΣΕ-SNSF)
Ανασκαφή στην Αμάρνυθο και στην Αίγινα
Προϊστορική έρευνα (Ερέτρια, Αμάρνυθος)
▶ Tobias.Krapf@esag.swiss

Christina Lolos (Παν/μιο Ζυρίχης)
SNSF-Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα Agora
▶ christina.lolos@uzh.ch

Nadja Lüthi (Παν/μιο Βασιλείας)
Εργαλεία κατασκευής υφασμάτων της Αμάρνυθου
▶ nadjaluethi@bluewin.ch

Caterina Martini (ΕΑΣΕ-SNSF)
SNSF-Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα Agora
▶ agora@esag.swiss

Pauline Maillard (ΕΑΣΕ-HiSoMA Lyon)
Πήλινα ειδώλια
▶ Pauline.Maillard@mom.fr

Sylvie Müller Celka (CNRS-Archéorient)
Ανασκαφή Μπουρατζά
Αναλύσεις κεραμικής της Ερέτριας
▶ sylvie.muller-celka@mom.fr

Nina Nicole (Παν/μιο Γενεύης)
Μικρογραφικά αγγεία
▶ nina.nicole@etu.unige.ch

Ferdinand Pajor (GSK)
Έρευνα της Ερέτριας τον 19ο αιώνα
▶ pajor@gsk.ch

Marek Palaczyk (Παν/μιο Ζυρίχης)
Αμφορείς των ελβ. ανασκαφών
▶ marek.palaczyk@uzh.ch

Karl Reber (ΕΑΣΕ)
Αμάρνυθος, Δρακόσιπτα στην Εύβοια
▶ Karl.Reber@unil.ch

Tamara Saggini (ΕΑΣΕ-Παν/μιο Γενεύης)
Αρχαϊκή κεραμική, Αμάρνυθος
▶ Tamara.Saggini@esag.swiss

Stephan G. Schmid (Παν/μιο Humboldt)
Σεβαστείο της Ερέτριας
▶ stephan.g.schmid@culture.huberlin.de

Marguerite Spoerri Butcher (Παν/μιο Warwick)
Νομισμάτα των ελβ. ανασκαφών
▶ margueritespoerri@gmail.com

Alexandra Tanner (Παν/μιο Ζυρίχης)
Αρχιτεκτονικές μελέτες
▶ alexandra.tanner@hotmail.com

Thierry Theurillat (ΕΑΣΕ-Παν/μιο Λωζάνης)
Ανασκαφή στην Αμάρνυθο
▶ Thierry.Theurillat@esag.swiss

Sora Urfer (Παν/μιο Λωζάνης)
Μικροευρήματα από την Αμάρνυθο
▶ Sora.Urfer@unil.ch

Samuel Verdan (ΕΑΣΕ-Παν/μιο Λωζάνης)
Ηρώων της Ερέτριας, Αμάρνυθος
▶ Samuel.Verdan@unil.ch

Joséphine Yaw (Παν/μιο Ζυρίχης)
Ανασκαφή στην Αμάρνυθο
▶ josiyaw@gmail.com

Simone Zurbriggen (Παν/μιο Βασιλείας)
Ρωμαϊκή κεραμική της Ερέτριας
▶ Simonezurbriggen@hotmail.com

Εξωτερικοί συνεργάτες

External collaborators

Valentin Boissonnas (HES-Arc)
Matthieu Ghilardi (CNRS-CEREGE)
Άγγελος Γκοτσίνας (Παν/μιο Montréal)
Μυρσίνη Γκούμα (Wiener Lab)
Τατιάνα Θεοδωροπούλου (CNRS-CEPAM)
Παναγιώτης Καρκάνας (Wiener Lab)
Maria Liston (Παν/μιο Waterloo)
Εύη Μαργαρίτη (Cyprus Institute)
Paolo Persano (Scuola Normale Superiore)
Μαρία Ρούμπου (Χαροκόπειο Παν/μιο)
Δημήτρης Ρούσσο (Wiener Lab)
Γρηγόρης Τσόκας (Παν/μιο Θεσσαλονίκης)
Ξένια Χαραλαμπίδου (VU Amsterdam)

Προσωπικό στις ανασκαφές

και στο Μουσείο

Field and museum staff

Θανάσης Αποστόλου
Ηλίας Μπαλάκας
Ιωάννης Γρούντας
Γεωργία Ευαγγελίου
Γιάννης Κικίδη
Ζωή Κικίδη
Νικολέτα Κόντου
Άγγελος Μεταξάς
Ιωάννα Παρίση
Τάκης Πετρογιάννης
Γιαννούλα Τάγκα
Ηρακλής Τσιριμώκος
Βαγγέλης Φωτιάδης

Στην Ελλάδα

Ελβετική Αρχαιολογική Σχολή στην Ελλάδα

Οδ. Σκαραμαγκά 4B, 104 33 Αθήνα

Τηλ. +30 210 822 14 49 E-mail: info@esag.swiss

Στην Ελβετία - In Switzerland

École suisse d'archéologie en Grèce

c/o Institut d'archéologie et des sciences de l'Antiquité

Anthropole - Université de Lausanne, 1015 Lausanne

Tél. +41 21 692 38 81 E-mail: admin@esag.swiss

www.esag.swiss

www.facebook.com/esag.swiss

σε συνεργασία με

in collaboration with

Universität Zürich

Université de Neuchâtel

UNIVERSITÉ DE GENÈVE